Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové – Hudební katedra

Posudek oponenta diplomové práce
Jana Najmanová: Náměty na tematicky propojené hudební činnosti v hodinách hudební výchovy v 1. ročníku základní školy

Vedoucí DP: PhDr. Helena Karnetová
Oponent DP: Mgr. et Mgr. Marie Kováříčková, Ph.D.

Jana Najmanová ve své diplomové práci navrhla tematicky propojené hudební činnosti pro výuku hudební výchovy, které podporují efektivní zážitkové učení u žáků prvních tříd, a to s ohledem na optimální realizaci Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy (RVP ZV). Předložená diplomová práce v rozsahu 76 stran je členěna do šesti dílčích, tematicky ucelených kapitol. Dále obsahuje Úvod, Závěr, Seznam použité literatury, Seznam obrázků, grafů a tabulek a Přílohy, které jsou pečlivě zpracovány a tematicky navazují především na čtvrtou kapitolu, jež představuje modelové metodické listy sjednocené tematickým celkem *ryby*.

V teoretické části diplomové práce (DP) se autorka stručně věnuje pojetí hudební výchovy v českém školství od 70. let 20. století a popisuje strukturu vyučovací hodiny a její cíle. Dále se zabývá hudebními činnostmi rozvíjejícími hudebnost dětí a hudebně výrazovými prostředky. Druhá kapitola obsahuje charakteristiku hudební výchovy a očekávané výsledky učení dle RVP ZV. V poslední kapitole teoretické části je zpracován psychický a hudební vývoj dítěte, přičemž autorka uvádí definice základních pojmů hudební psychologie se zaměřením na hudební schopnosti. Pro tvorbu teoretické části studentka použila vhodnou literaturu v dostatečném rozsahu.

Praktická část DP je logickým vyústěním teoretické části. Čtvrtá kapitola představuje tematický soubor modelových metodických listů určených pedagogům prvního stupně základních škol. Metodické listy respektují hudební dispozice žáků mladšího školního věku a odpovídají očekávaným výstupům RVP ZV. U všech aktivit jsou uvedeny cíl, motivace, seznam pomůcek a metodické pokyny. Pozitivně hodnotím využití všech hudebních činností a možnost jejich vzájemné kombinace. Dále oceňuji použití notačního programu, autorčiny ilustrace a využití prezentační aplikace Sway.

K některým uvedeným metodickým postupům mám však výhrady – například v metodickém postupu k aktivitě *Lovení rybiček* (podkapitola 4. 4) je uvedena věta: „*Učitel pokládá ryby a jmenuje je podle barev…*“ V textu však není upřesněno, kam má učitel pokládat obrázky ryb, nepřesný pokyn „*…jmenuje je podle barev…*“ čtenář pochopí až z uvedeného příkladu. V aktivitě *Pohybový projev motivovaný písní: Ryba* by bylo vhodné přesněji určit dobu pohybového doprovodu vzhledem k taktu písně. Informace, že je píseň v 6/8 taktu a jak se bude píseň taktovat, v popisu schází. V metodických pokynech k hudební pohádce chybí informace o rozdílech v artikulaci v závěru jednotlivých slok písně *Zlatá ryba*. U druhé sloky je oproti notovému zápisu třeba provést v 6. taktu na 3. a 4. době legato a dále svázat půlové noty v 8. a 9. taktu, u třetí sloky je třeba svázat půlové noty v 8. a 9. taktu.

Obsahově lze za přínosnou považovat autorčinu vlastní reflexi realizovaných metodických materiálů. Bohužel se Jana Najmanová v této části DP odchýlila od odborného stylu – v textu se objevují výrazné stylistické nedostatky (např. str. 57: *„Bylo poznat, že děti píseň nemají upevněnou.“* či str. 58: *„Nacvičili jsme nejdříve pohyb společně nejprve s deklamací a pak zpěvem jen z mé strany.“*), dále hovorové výrazy (např. str. 57: kluky) a četné chyby ve shodě podmětu s přísudkem (např. str. 57: žáci byly, str. 58: my jsme měly, str. 58: skupiny se prostřídali, str. 59*: „Nejprve jsme pozorovali, na kterém zvonku se zpívá o vlnkách, a pak jsme zjišťovaly, které zvonky hrají dvakrát.“*). Diplomantce doporučuji důkladnější práci s odbornou terminologií (použití pojmů jako například taktování, zvukomalba, těžká doba taktová, rytmická figura a další).

V poslední kapitole DP jsou zpracovány výsledky dotazníkového šetření. Lze však konstatovat, že nižší počet respondentů (21 pedagogů) do určité míry omezuje výpovědní hodnotu získaných dat. Dotazníkové šetření by mohlo být rozšířeno o doplňující otázky, které by přinesly konkrétnější informace, např. týkající se typu střední či vyšší odborné školy absolvované respondentem, nejčastěji využívaných internetových zdrojů atp. U otázky č. 3 je třeba upozornit na chybnou interpretaci dat v grafu; u otázky č. 4 jsou nesprávně uvedeny zpěvníky Marie Liškové, ačkoli se ve skutečnosti jedná o učebnice hudební výchovy této autorky; u otázky č. 5 je vhodné připomenout, že webová stránka je rovněž považována za internetový zdroj. Textová část shrnuje pouze kvantitativní výsledky, které jsou již obsaženy v přiložených grafech, avšak chybí zde hlubší analýza a interpretace těchto dat. Formulace dílčích závěrů by práci bezpochyby obohatila a přispěla k vyšší odborné úrovni. Přes uvedené připomínky dotazníkové šetření potvrdilo vhodnost a využitelnost navržených metodických materiálů v pedagogické praxi.

Co se týká grafické úpravy a typografie, práce je na průměrné úrovni. Vyskytují se v ní drobné nedostatky, například jednohláskové spojky či předložky jsou občas umístěny na konci řádku a v textu se objevují překlepy (např. str. 23, 25, 60). Zřejmě v důsledku nesprávného postupu při kopírování textu je na straně 17 v bodě e) nahoře text nesrozumitelný. Legendy ke grafům v kapitole 6 jsou špatně čitelné, protože velikost písma je příliš malá. V číselných seznamech by měly být věty se slovesem zakončeny tečkou (viz str. 20 a 21). Jména hudebních skladatelů by měla být uváděna celá. Při vyjadřování rozsahu je třeba používat pomlčku (obvykle bez mezer), nikoli spojovník (viz str. 28, 40), který je nesprávně použit i na straně 75 v Seznamu grafů. Názvy písní, říkadel a poslechových skladeb doporučuji psát jednotně s velkým počátečním písmenem a kurzívou pro lepší přehlednost textu. V některých případech názvy písní chybí, přestože je obsahují navržené metodické listy, což snižuje srozumitelnost textu. V praktické části práce není u notových zápisů použito pěvecké dělení slov, nýbrž nesprávně jazykové dělení slov. Kritickou připomínku mám také k aktivním odkazům, u kterých nebyl odstraněn hypertextový rámec. Nesprávně je popsán Obrázek č. 12 – jedná se o rytmické figury, nikoli o modely rozezpívání.

Studentka nedostatečně či chybně pracuje s odkazy a poznámkovým aparátem, což místy způsobuje nesrozumitelnost textu. Například u hudební pohádky je uvedeno odkazování na čísla stran obrázků pohádky, nikoli na čísla stran Příloh, ve kterých jsou tyto obrázky umístěny.

Za závažnou chybu považuji citace v teoretické části práce a v Seznamu použité literatury, které nejsou uvedeny v souladu s normou ISO 690.

Diplomová práce vykazuje značné jazykové nedostatky, zejména v oblasti stylistiky a pravopisných jevů. Kromě již zmíněných připomínek autorka DP často opakuje slova (např. str. 22, 35, 45, 48, 56), používá méně vhodné jazykové formulace (např. *„naše školství“*, *„pohybový projev“*, *„znázorní rytmus na bubínek“*, *„zkušební materiál“* apod.), nesprávně skloňuje cizí jména (např. Kodálye místo Kodályho, Camille místo Camilla) a nejednotně používá velká a malá písmena (např. „Nové a nové pojetí hudební výchovy“). V odborném textu by měla být při prvním použití zkratka rozvinuta a vysvětlena, následně lze používat pouze zkrácenou podobu (viz str. 43).

Přes uvedené kritické připomínky k DP považuji celkové zpracování zvoleného tématu za užitečný přínos efektivní hudebně pedagogické praxi nejen pro samotnou autorku, Janu Najmanovou, ale i pro pedagogy na 1. stupni základních škol.

Otázky k obhajobě:

Jaké metody nácviku písně se uplatňují v hudebním vzdělávání žáků?

Jaké ozvučné předměty a lehce ovladatelné hudební nástroje lze použít při instrumentálních činnostech v hudební výchově na 1. stupni základních škol?

Hradci Králové 21. 8. 2025 Mgr. et Mgr. Marie Kováříčková, Ph.D.